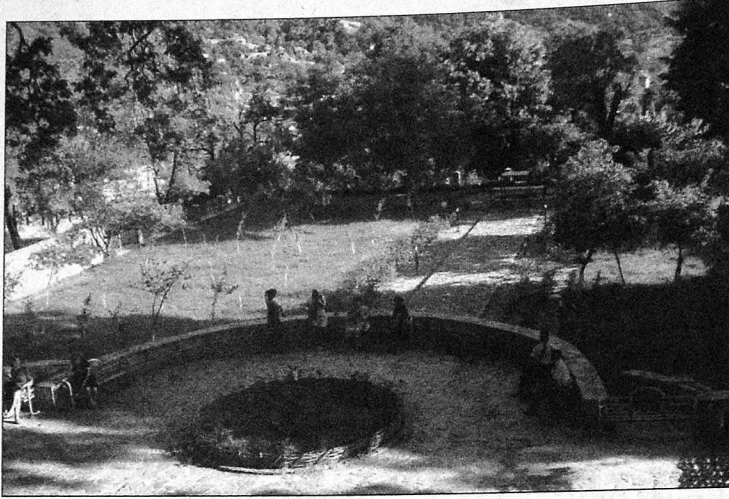

Şeki turizm mərkəzinə çevrilir

Azərbaycanın qədim mədəniyyət məskənlərindən olan Şeki bu gün həm də regionun önəmli turizm mərkəzi kimi tanınmaqdadır. Rayondakı tarixi-mədəniyyət abidələri, Kiş kəndindəki qədim alban məbədi, orta əsrlərə aid karvansaralar, Şeki xanlarının sarayı, bacarıqlı ustaların sənət əsərləri sərgilənən «Sənət evi», qədim hamamlar bu baxımdan turistlər üçün cəlbədicə məkanlardır.

Şekiyyə ayaq basan İster yerli, istərsə də əcnəbi qonaqların ziyarət etdikləri ilk məkan Şeki xanlarının yay sarayıdır. Bu memarlıq incisi Azərbaycanda ilk müstəqil xanlığın əsasını qoyan Hacı Çələbi xanın nəvəsi Hüseyn xanın dövründə tikilib. Hüseyn xan, eyni zamanda, «Müştaqi» təxəllüsü ilə şeirlər yazdığından bəzi mənbələrdə bu saray «Müştaqi imarəti» kimi qeyd olunur. Burada rastlaşdığımız əcnəbilər, Koreyanın Azərbaycandakı səfiri və onun xanımı, Norveçin Bakıdakı səfiri və səfirlikdə çalışan əməkdaşlar və digərləri abidəyə böyük maraq göstərdiklərini qeyd etdilər. Norveçin Azərbaycandakı səfiri Yon Ramberq bildirdi ki, sarayda üç dəfə olmasına baxmayaraq bu memarlıq abidəsinə baxmaqdan doymur: «Saray kiçik olmasına baxmayaraq çox gözəldir. Suvaq üzərindəki rəngli naxış, şəkəkləri təşkil edən ağac oyma, salon və otaqlardakı rəsm təsvirləri əsl qiymətli sənət əsərləridir. Burada həm də rəngli şüşə parçalarından bərkidilmiş həndəsi naxışlı pəncərə şəkəkləri diqqətimi cəlb edir. Bir-birindən fərqli divar rəsmləri isə olduqca əsrarəngizdir».

Koreyanın Azərbaycandakı səfiri isə sarayda öz əksini tapmış maraqlı folklor nümunələrinə heyran olduğuna diqqət çəkdi: «Bu sarayın misli-bərabəri yoxdur. Burada maraqlı sənətkarlıq nümunələri əksini ta-

piş. Baxdıqca baxmaq istəyirsən».

Qeyd edək ki, XVIII əsrin yadigarı olan bu tarixi tikili öz görünüşü, tikilmə üslubu, mürəkkəb ornamentləri, xüsusilə də şəkəkləri ilə diqqəti cəlb edir. Saraydan çölə iki eyvan açılır. Bu eyvanların tikilmə üslubu da maraqlıdır. Eyni istiqamətdə tikilmələrinə baxmayaraq, kişilər üçün nəzərdə tutulan eyvana çıxdıqda «Xanımın eyvanı»-nı görmək qeyri-mümkündür. İkimərtəbəli sarayın mərtəbələri arasında əlaqəni təmin edən pilləkənlərdən biri qadınlar, digəri kişilər üçün nəzərdə tutulub. Hasarla əhatəyə alınmış sarayın həyətidəki möhtəşəm çinarların yaşı isə sarayın yaşından çoxdur.

1999-cu ildə Azərbaycan hökuməti ilə Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası arasında imzalanan müqaviləyə əsasən, «Mədəni irsin qorunması» layihəsi çərçivəsində sarayın təmir və bərpa olunub. Sarayın özülü möhkəmləndirilib, taxta döşəmə dəyişdirilib.

Şekidə turistlərin maraqlı göstərdiyi digər memarlıq abiası Yuxarı Karvansaradır. Böyükölçü və ticarət üçün əlverişliliyi ilə

vaxtla Cənubi Qafqazda məşhur olan Yuxarı Karvansarının ümumi sahəsi 6 min kv. m-dir.

Yuxarı Karvansaraya Şeki memarlığı üçün seçiyəvi olan kərpic və çay daşının birlikdə işlədilməsi xüsusi kolorit verir. Tikili relyefə uyğun olaraq küçüyə baxan hissədə 14 metr, içəri üzəndə isə 8 metr hündürlükdə inşa edilib. 300-dən artıq otağı olan karvansara zirzəmi və iki mərtəbədən ibarətdir. Təcirlər malını zirzəmiyə yığar, birinci mərtəbədə alver edər, ikinci mərtəbədə yaşayırmışlar.

Darvazaların içəri hissəsinin tavanı kərpicdən tağlı günbəzlərdir. Sadə həyəti, təbəndlərlə örtülüb eyni ölçülü hücrələri, həyəti eyvanları, hovuz və onları əhatə edən yaşıllıq karvansarının ümumi kompozisiyasını tamamlayır. Öz gözəlliyini, memarlıq üslubunu qoruyub saxlayan və hazırda mehmanxana kimi istifadə olunan Yuxarı Karvansara Şekin zəngin maddi və mənəvi irsə malik bir şəhər olmasının bariz nümunəsidir.

Şekidə abidələr necə qorunur?

Bu məkandakı abidələrin qorunmasına gəlincə, bildirik ki, Şekidə iki qoruq var: Bunlardan biri 1967-ci ildə Azərbaycan SSRİ Nazirlər Sovetinin qərarı ilə yaradılmış «Yuxarıbaş tarix-memarlıq qoruğu», digəri isə 2004-cü ildə yaradılan «Kiş dövlət tarix-memarlıq qoruq-muzeyi»dir.

Yuxarıbaş tarix-memarlıq qoruğunun direktoru Tərənə Abdullayevanın sözlərinə görə, burada memarlıq, arxeoloji, o cümlədən yeraltı, yerüstü abidələr yer alıb: «Hazırda qoruq ərazisində dövlət tərəfindən qeydiyyatda götürülmüş 25 abidə var. 16 yeri abidə də tapılıb və bu haqda Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə məlumat verilib. Məsələn, Şeki xan sarayı dünya əhəmiyyətli abidədir, 2012-ci ildə abidənin 250 yaşı tamam olur. Bundan başqa 11 ədəd ölkə əhəmiyyətli, 14 ədəd isə yerli əhəmiyyətli abidələr var».

Tərənə xanım onu da bildirdi ki, abidələr dövlət tərəfindən mühafizə olunur: «Son 10 il ərzində yerli icra hakimiyyətinin, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin birgə səyi nəticəsində bir çox dünya, ölkə əhəmiyyətli abidələr təmir edilib. Hazırda Aşağı Karvansarada əsaslı təmir işləri başlanıb. Bir neçə aydan sonra Şekixanovların, Mirzə Fətəli Axundovun evində əsaslı təmir işləri başlanacaq. Bundan başqa, qoruq ərazisində olan məscidlər, Gödək minarə təmir olunaraq istifadəyə verilib. Lakin bir neçə abidə var ki, onların əsaslı təmir olunması nəzərdə tutulur».

Söhbət əsnasında qoruq rəhbəri Xan qəbiristanlığından da bəhs etdi: «XVIII əsrdə salınan qəbiristanlıqda Şeki xanları, onların övladları uyuyur. Onların qəbirlərinin üstündə olan qəbirüstü daşların artıq 250 yaşı olduğuna görə, atmosfer çöküntülərinə, küləyə, qara, soyuğa, istiyə məruz qalıb. Bir sıra qəbirüstü daşlardan qopan hissələr var və bu haqda da artıq nazirliyə məlumat verilib».

Beləliklə, tarixi yaşandığı qədim Şeki öz zəngin və əsrarəngiz abidələri, eləcə də gözəl təbiəti ilə turistləri özünə cəlb etməkdədir. İnənirəm ki, yaxın gələcəkdə Şeki böyük turizm mərkəzinə çevrilecək.

Mehpare

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

Hörmətli oxucular, Siz Milli Kitabxanada bu il fəaliyyətə başlayan aşağıdakı yeni xidmət növlərindən istifadə edə bilərsiniz:

1. Milli Kitabxanada olmayan kitabların, dissertasiyaların Rusiya Dövlət Kitabxanasından elektron variantının sifariş
2. Gündə bir saat internetdən pulsuz istifadə (ancaq Milli Kitabxananın oxucuları üçün)
3. Oxucuların kənardan virtual kitab sifariş
4. Nadir və qiymətli kitabların elektron versiyasından lokal şəbəkədə istifadə

Əlaqə telefonu: (012 598-48-69) Elektron informasiya xidməti və Kitabxanalararası abonement şöbəsi

5. İstədiyiniz kitabın, qəzet və jurnalın surətinin çıxarılması

Əlaqə telefonu: (493-83-09) Təmmətnli resursların yaradılması bölməsi

6. Rusiya Dövlət Kitabxanasının Elektron Dissertasiya Fondundan və Respublikamızda 1993-cü ildən müdafiə olunmuş dissertasiyaların, onların avtoreferatlarının təmmətnli elektron bazasından istifadə (lokal şəbəkədə)

Əlaqə telefonu: (012 498-88-52) Elektron dissertasiya fondunun təşkili və ondan istifadə şöbəsi

7. Oxucu sorğusu əsasında qramplastinkaların, musiqi əsərlərinin disklərə köçürülməsi

Əlaqə telefonu: (012 493-46-60) Not nəşrləri və sənəzmaları şöbəsi